



Universiteit
Leiden
The Netherlands

"But We Have To Do Something" : the drivers behind EU crisis management operations

Pohl, B.

Citation

Pohl, B. (2012, September 27). *"But We Have To Do Something" : the drivers behind EU crisis management operations*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/19885>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/19885>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page



Universiteit Leiden



The handle <http://hdl.handle.net/1887/19885> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Pohl, Benjamin

Title: "But We Have To Do Something" : the drivers behind EU crisis management operations

Date: 2012-09-27

NEDERLANDSTALIGE SAMENVATTING

Het idee dat Europese landen een institutioneel kader voor samenwerking op het gebied van buitenlands, veiligheid- en defensiebeleid zouden ontwikkelen is verrassend gezien hun historische vijandelijkheden en het traditionele belang van het buitenlands beleid voor nationale identiteit en soevereiniteit. Toch hebben de regeringen van de lidstaten van de Europese Unie (EU) onlangs een dergelijk kader opgericht, het Europees Veiligheids- en Defensiebeleid (EVDB). De meer dan 20 crisisbeheersingsoperaties die de EU op drie continenten heeft uitgevoerd, vormen daarvan het belangrijkste resultaat. De voorliggende studie analyseert welke drijfveren ten grondslag liggen aan deze ontwikkeling. Zij doet dit door de diplomatieke voorgeschiedenis van vier operaties te onderzoeken die in het EVDB-kader zijn ondernomen. Daarnaast beoordeelt deze studie de relatieve plausibiliteit van diverse theoretisch geïnspireerde verklaringen voor de intensivering van samenwerking in het buitenlands beleid van de EU. Zo vult deze studie twee lacunes in de wetenschappelijke literatuur: aan de ene kant is er nog weinig systematisch onderzoek gedaan naar de precieze redenen voor de toename van crisisbeheersingsoperaties door de EU. Aan de andere kant maakt de focus op wat de EU precies *doet* met EVDB-operaties ook mogelijk beter inzicht te verwerven in de doelen die dit kader dient. Deze studie draagt zo dus bij aan de theoretische debatten die proberen te verklaren waarom de EU-regeringen hebben gekozen voor een geprononceerder gemeenschappelijk veiligheidsbeleid, evenals de vraag welke drijfveren achter het Europees buitenlands beleid aan het begin van het nieuwe millennium steken.

Het tweede hoofdstuk van deze studie identificeert binnen de theoretische literatuur over internationale betrekkingen vier categorieën van verklaringen die ook relevant zouden kunnen zijn voor het voeren van EVDB-operaties. Daarbij is een onderscheid gemaakt naar de potentiële beleidsdoelstellingen die de EU-regeringen beoogd kunnen hebben met die operaties. Dat betreft achtereenvolgens de vraag of deze doelstellingen voornamelijk op effecten buiten of binnen de EU gericht waren, en daarnaast of vooral machtspolitieke of ideële overwegingen eraan ten grondslag lagen. In combinatie met bestaande, meer specifieke verklaringen van het bestaan van het EVDB, resulteert dit in vier stellingen: EU-regeringen hebben met EVDB-operaties gepoogd een tegenwicht te bieden aan de invloed van het machtigste land ter wereld, de Verenigde Staten van Amerika (I); zij hebben het EVDB ingezet om onderling gedeelde liberale waarden wereldwijd te bevorderen (II); de EU-regeringen hebben de integratie binnen de EU willen stimuleren door ook samen te werken op het vlak van het symbolisch belangrijke buitenlands beleid (III); ze hebben het EVDB gebruikt om hun politieke positie in hun eigen binnenland te

Samenvatting

versterken (IV). Het is duidelijk dat deze doelstellingen elkaar niet noodzakelijkerwijs uitsluiten. Deze studie probeert daarom vooral te bepalen in welke mate elk van de vier drijfveren de EVDB-crisisbeheersingsoperaties heeft beïnvloed.

Het derde hoofdstuk begint met een kort historisch overzicht van het EVDB en een introductie van het institutionele kader waarin dit beleid is ingebed. Daarna wordt de onderzoeksopzet van deze studie uiteengezet. Dit onderzoek richt zich op vier gevallen van EVDB-operaties: de militaire operaties in Bosnië en Tsjaad/Centraal Afrikaanse Republiek, en de civiele missies in Kosovo en Afghanistan. Deze selectie weerspiegelt de variëteit in aard, doelen en geografische spreiding van EVDB-operaties. Tegelijkertijd bevat deze selectie de belangrijkste EVDB-inspanningen, gelet op de kosten, de grootte van de operatie en de politieke risico's. Deze studie heeft allereerst getracht de posities te belichten van alle actoren die een belangrijke rol in de besluitvorming aangaande een operatie hebben gespeeld. Daarnaast zijn de posities van de Britse, Franse en Duitse regeringen systematisch onder de loep genomen, omdat algemeen wordt aangenomen dat zij de grootste invloed op het buitenlands beleid van de EU hebben. Die regeringen vertegenwoordigen bovendien uiteenlopende posities op de belangrijkste scheidslijnen op het vlak van veiligheidsbeleid in Europa: voorkeur of afkeer van een automatische nauwe samenwerking met Washington; meer of minder enthousiasme voor forse interventies buiten de grenzen van Europa; en een uiteenlopende bereidheid om de EU een grotere rol in het buitenlands beleid te geven. Meer dan 60 interviews in Brussel alsmede in Berlijn, Parijs en Londen vormen de basis voor een reconstructie van nationale voorkeuren ten aanzien van EVDB-operaties en de impact van die voorkeuren op de Europese besluitvorming. Op grond van de vier bestudeerde gevallen is vervolgens bepaald of en in welke mate elk van de vier stellingen over de onderliggende drijfveren van het EVDB opgeld doet.

Het vierde hoofdstuk onderzoekt de grootste militaire EVDB-operatie tot nu toe, *EUFOR Althea*. Eind 2004 heeft de EU deze operatie in Bosnië-Herzegovina van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) overgenomen. Twee factoren bepaalden de keuze verantwoordelijkheid over te dragen: ambivalentie van de Verenigde Staten (VS) over hun rol in Bosnië in het bijzonder en in de Europese veiligheidsstructuur na de Koude Oorlog in het algemeen, alsmede de wens van Europese regeringen om gezamenlijk een grotere rol te spelen in Bosnië alsook in het internationale veiligheidsbeleid. Op dat laatste punt bestond grote overeenstemming tussen de EU-regeringen. Verschil van mening bestond echter met betrekking tot de gewenste mate van verbondenheid met de VS. Dit resulteerde in een complexe institutionele strijd tussen de EU en de NAVO en tussen de regeringen die de éne dan wel de andere organisatie prefereerden. Het getouwtrek tussen de twee organisaties kreeg veel aandacht in het licht van de toenmalige trans-

Samenvatting

Atlantische meningsverschillen over de oorlog in Irak. Op het eerste gezicht kon de EVDB-operatie daardoor wel als een Europees tegenwicht voor de Amerikaanse invloed worden beschouwd. Het belang van de bovengenoemde meningsverschillen moet echter niet worden overschat, want alle Europese regeringen deelden de wens om de EU in staat te stellen zelf veiligheid te leveren, mede in haar eigen regio. Tegen de achtergrond van de mislukte interventie van de Europese regeringen in het Bosnische conflict in de jaren '90, diende Althea vooral om de eigen kiezers en de internationale gemeenschap te bewijzen dat de EU nu wel haar verantwoordelijkheid kon nemen op het vlak van externe veiligheid.

Hoofdstuk vijf analyseert het ontstaan van de EU-rechtsstaatmissie in Kosovo, *EULEX Kosovo*. EULEX is ontwikkeld als onderdeel van een exitstrategie voor de internationale gemeenschap uit de problemen waarmee de Verenigde Naties (VN) en de NAVO te maken kregen bij het beheer van het Kosovaars territorium. Vanaf 2004 ontstond het (ook onder EU-regeringen) weinig betwiste idee dat de status van Kosovo als internationaal protectoraat onhoudbaar was geworden, en dat de verwachte onafhankelijkheid een nieuw en geloofwaardig internationaal toezicht vergde. Om een aantal redenen kwamen Westerse hoofdsteden overeen dat de EU het beste in staat zou zijn dat toezicht uit te oefenen. Nadat de internationale onderhandelingen over de status van Kosovo in 2007 waren doodgelopen kreeg EULEX bovendien een aanvullend doel. Vanaf dat moment diende de missie ook de onenigheid binnen de EU over Kosovo's status het hoofd te bieden, en ondanks die interne verdeeldheid betrokken te blijven bij Kosovo. De EU benadrukte zo de gezamenlijke inzet ten behoeve van de rechtsstaat in Kosovo, ook al bleef ze ambivalent wat Kosovo precies was, omdat vijf regeringen binnen de EU weigerden om diens onafhankelijkheid te erkennen. Dit gebrek aan eensgezindheid verzwakte de EU en toonde aan dat nationale politieke belangen uiteindelijk belangrijker waren dan de wens een coherent Europees buitenlands beleid te voeren. Tegelijkertijd bewees de bekwaamheid waarmee de EU haar verantwoordelijkheid nam voor een proces waarvan het einddoel krachtig betwist werd, haar opmerkelijke vaardigheden om pragmatisch door te modderen.

Het zesde hoofdstuk onderzoekt de drijfveren van de EU-politiemissie in Afghanistan. *EUPOL Afghanistan* werd gestart in antwoord op de (gevoelde) druk van de VS op de EU om zich meer in te spannen Afghanistan te stabiliseren. Sommige EU-regeringen zagen deze missie zelfs als een middel ter 'compensatie' van hun aarzelingen ten aanzien van Irak en / of groter militair engagement in Afghanistan. EUPOL Afghanistan werd bovendien gebruikt om de resultaten van de voorafgaande Duitse inspanningen in de Afgaanse politiesector alsnog te legitimeren en om dreigende beschuldigingen voor onvoldoende vooruitgang op de politieopleiding te vermijden. Bovendien was de EU op zoek naar een zichtbare rol voor zichzelf in Afghanistan. Hoewel deze redenen voldoende bleken om de aanzienlijke weerstand

Samenvatting

binnen de EU te overwinnen, ze bleken te weinig om toereikende actieve politieke steun te verwerven die nodig was om de vele obstakels die de missie tegenkwam te overwinnen. EUPOL kampte vooral met de onwilligheid van EU-regeringen voldoende aantallen geschikt personeel te sturen. Dit suggereert dat de regeringen meer geïnteresseerd waren in het afgeven van een politiek signaal dan in een substantiële invulling van hun betrokkenheid bij Afghanistan. EUPOL bleek uiteindelijk vooral beïnvloed door de eisen van de Duitse binnenlandse politiek. De missie diende vooral om binnenlandse kritiek op de Duitse regering te bezweren. Deze kritiek hield enerzijds in dat Duitsland te nauw zou zijn verbonden met de impopulaire Amerikaanse campagne tegen het Afghaanse verzet, anderzijds dat het te laf zou zijn om een evenredig deel van de lasten van internationale veiligheid voor diens rekening te nemen.

De vierde en laatste operatie die deze studie onder de loep neemt, in hoofdstuk 7, vond plaats in het oosten van Tsjad en het noordoosten van de Centraal-Afrikaanse Republiek. *EUFOR Tchad/RCA* (volgens het Franse acroniem) was het resultaat van het initiatief van één lidstaat, Frankrijk. Een pas verkozen president wilde graag zijn inzet tonen voor de vluchtelingen uit Darfur. Tegelijkertijd bleek deze operatie samen te vallen met een aantal vermeende Franse strategische belangen, zoals het geven van een nieuwe impuls aan een militaire EVDB en het steunen van een regime dat Frankrijk belangrijk achtte voor de regionale stabiliteit en de eigen invloed in Afrika. Deze motieven maakten andere EU-regeringen minder enthousiast om steun aan de operatie te verlenen, hetgeen bleek uit het moeizame proces om voldoende troepen te werven. Overeenstemming over *EUFOR Tchad / RCA* werd uiteindelijk bereikt omdat niemand degene wilde zijn die nee zei tegen de nieuwe Franse president. Bovendien zag een aantal EU-regeringen ook potentiële voordelen van de operatie: van de mogelijkheid om menselijk lijden enigszins te verlichten, steun aan de VN te verlenen en het EVDB te ontwikkelen, tot een manier voor hun krijgsmacht om waardevolle ervaring op te doen. De besluitvorming in Parijs, de aandacht voor de Tsjadische politieke economie die de operatie met zich mee bracht, en het gebrek aan toegevoegde waarde van *EUFOR* om het Tsjadische regime te versterken (in vergelijking met de bestaande bilaterale steun van de Fransen) wijzen erop dat het onwaarschijnlijk is dat Frans neokolonialisme het cruciale motief achter de operatie was. Deze interpretatie wordt verder onderbouwd door het feit dat ook 'postneutrale' lidstaten zoals Ierland, Zweden en Oostenrijk uiteindelijk de operatie ondersteunden. Om hun imago als onpartijdige VN-vredeshandhavers niet te verliezen, hebben deze landen immers weinig animo als handlangers van 'smerig' Frans beleid op te treden. In plaats van geopolitieke strategie bepaalde vooral binnenlands politiek voordeel welke EU-lidstaten deelnamen. De Franse regering probeerde dus zichtbaar 'iets te doen' voor de slachtoffers van Darfur, en kreeg het gezelschap van regeringen die in de binnenlandse politiek munt dachten te slaan uit

Samenvatting

hun steun aan de operatie. Regeringen die een binnenlands risico voorzagen, namen niet deel. Zij tolereerden de operatie slechts.

Vervolgens vergelijkt de voorliggende studie de resultaten van deze vier *case studies* aan de hand van twee dimensies. De eerste dimensie, besproken in hoofdstuk acht, beoordeelt de motieven van de Franse, Britse en Duitse regeringen met betrekking tot alle vier operaties om de logica achter deze drie cruciale nationale benaderingen van het EVDB te identificeren. De zo geïdentificeerde nationale voorkeuren komen grotendeels overeen met wat bekend is in de academische literatuur over hun respectievelijk nationaal buitenlands beleid en 'strategische culturen', ook al interpreteert deze studie die voorkeuren iets anders. Hoofdstuk acht laat zien dat Parijs vooral gebrand was op het operationaliseren van het EVDB en het op afstand houden van de NAVO. Dat motief klonk vooral sterk door in de operatie in Bosnië, maar speelde ook bij de operaties in Kosovo en Afghanistan. Dit motief wordt traditioneel verbonden met de Franse doelstelling om tegenwicht te bieden aan de VS in de trans-Atlantische veiligheidsstructuur. Het kan echter even zo geloofwaardig worden teruggevoerd op het belang van de Franse overheid te voldoen aan binnenlandse verwachtingen ten aanzien van de specifieke rol van Frankrijk in de wereld. Een dergelijke uitleg wordt niet alleen ondersteund door de (in de dagelijkse *praktijk*) grote overeenstemming en samenwerking tussen Parijs en Washington inzake internationale doelstellingen in alle drie bovengenoemde gevallen, maar ook door de rol die de binnenlandse politiek heeft gespeeld met betrekking tot de operatie in Tsjaad.

In tegenstelling tot Parijs spande Londen zich vooral in om het nieuwe EU-veiligheidsbeleid in te zetten voor het Amerikaanse buitenlandse beleid en het EVDB zo nauw mogelijk te verbinden met, zo niet afhankelijk te maken van, de NAVO. Aan de ene kant vormde deze trans-Atlantische voorkeur een strategie om internationale invloed te verwerven door juist niet een tegenwicht aan de VS te bieden. In plaats daarvan zocht Londen systematisch de nabijheid van Washington op. Afgezien van deze geopolitieke logica hing een dergelijke nabijheid echter ook samen met binnenlandse politieke prikkels. New Labour omarmde het idee van een 'special relationship' om zo aan de kiezers serieusheid en verkiesbaarheid te signaleren. De steun van Londen voor EVDB bleef echter aarzelend, zodat investeringen in EVDB-operaties beperkt bleven zelfs wanneer deze een duidelijk pro-Amerikaanse oriëntatie hadden. De Britse regering volgde derhalve een strategie om de EU aan te sporen om internationaal actiever te worden terwijl ze zelf weinig meedeed – een benadering die tegelijkertijd aan de Eurosceptische houding van vele Britse kiezers tegemoetkwam. Ook de Duitse regering heeft van EVDB-operaties gebruik gemaakt om haar bereidheid te tonen om de Amerikaanse buitenlandse politiek te steunen, hoewel met minder enthousiasme dan haar Britse tegenhanger. Tegelijkertijd streefde zij ernaar het EVDB te versterken om daarmee de Europese integratie te

Samenvatting

bevorderen. Zodra dit thuis een politieke risico werd, maakte Berlijn echter beide doelen direct ondergeschikt aan de (gevoelde) eisen van de binnenlandse politiek.

Het laatste hoofdstuk vergelijkt de vier *case studies* aan de hand van de tweede genoemde dimensie. Teruggrijpend naar de vier theoretische verklaringen voor EVDB-operaties uit hoofdstuk twee wordt hier, met inachtneming van de tussenliggende hoofdstukken, hun relatieve plausibiliteit vergeleken. Met betrekking tot de eerste interpretatie concludeert deze studie dat EVDB-operaties niet werden gebruikt om een tegenwicht aan de VS te bieden (I). Integendeel, drie van de vier operaties die onderzocht werden, vielen samen met een Amerikaans belang in een EVDB-actie. Tegen geen enkel van de vier operaties toonde Washington substantieel verzet. Daarnaast zou ook geen van deze operaties tot grotere invloed van de EU ten koste van de VS zouden hebben geleid. Zowel Britse als Duitse ambtenaren noemden bovendien als belangrijke redenen voor het uitvoeren van EVDB-operaties juist verwachtingen in Washington dat de EU iets zou doen. De VS hebben zich zelfs aangesloten bij een van deze operaties onder de politieke leiding van de EU, een stap die moeilijk voorstelbaar was als Washington het EVDB zou hebben gezien als een manier om tegenwicht aan de VS te bieden. Weliswaar bezigden Franse politici herhaaldelijk retoriek die kritisch was ten aanzien van de VS. Hun daadwerkelijk gedrag in de EVDB-context toonde echter slechts gedeeltelijke terughoudendheid in het actief ondersteunen van bepaalde Amerikaanse doelstellingen, in plaats van het tegenwicht bieden aan de VS. Parijs had bovendien nooit zijn voorkeuren kunnen realiseren wanneer die volgens Londen (en in mindere mate Berlijn) gericht zouden zijn tegen de NAVO. Een overzicht van de EVDB-operaties die in deze studie onderzocht werden, suggereert bovendien dat buitenlandse machtsoverwegingen in het algemeen opvallend afwezig waren. Waar overwegingen van externe invloed toch een rol hebben gespeeld, hadden ze nauwelijks betrekking op relatieve macht, maar bestonden ze uit een collectieve zoektocht van de EU naar stabiliteit in haar directe omgeving en in het ondersteunen van de heersende liberale wereldorde, met overigens beperkte bijdragen.

De tweede stelling luidde dat de EU gebruik heeft gemaakt van EVDB-operaties om liberale waarden te bevorderen. Met betrekking tot die stelling komt deze studie tot de conclusie dat dergelijke waarden wel invloed op EVDB-acties hadden, maar dat dergelijke doelen over het algemeen een secundaire en beperkte rol speelden (II). Alle vier operaties waren ingebed in breder Westers beleid dat tot doel had om de rechtsstaat internationaal te bevorderen, ook ten behoeve van de lokale bevolking, een bepaalde regio te integreren in de Euro-Atlantische liberale gemeenschap, of op zijn minst kwetsbare individuen te beschermen. In geen enkel geval waren deze doelstellingen echter direct verantwoordelijk of bepalend voor de lancering van een van de operaties. Integendeel, zij waren allereerst bedoeld de regionale stabiliteit en de geloofwaardigheid van het buitenlands beleid van de EU-regeringen te

Samenvatting

beschermen. EU-regeringen waren over het algemeen niet bereid om aanzienlijk politiek kapitaal te investeren voor de bevordering van liberale waarden in het buitenland door EVDB-operaties, tenzij en voor zover zij konden verwachten dat er binnenlandse politieke steun voor te verkrijgen was. Het zelfbeeld van de EU als een 'kracht ten goede' heeft dus indirect een rol gespeeld, maar werd gezien vanuit de verwachte binnenlandse politieke kosten en baten.

Aangaande de derde stelling vond deze studie aanzienlijk bewijs dat de EU-regeringen de oprichting van een EU-veiligheidsidentiteit als een doel op zich nastreefden. Dat wil zeggen dat zij EVDB-operaties uitvoerden met het primaire doel te bewijzen dat de EU ook in staat en bereid was om te handelen in het domein van internationale veiligheid (III). Hoewel niet alle EU-regeringen even enthousiast waren over EU-acties puur om het nieuwe EVDB-instrument ten toon te stellen, werd de vroege fase van het EVDB daardoor toch gekenmerkt. Zelfs de Britse regering bleek geïnteresseerd te zijn te bewijzen dat dit EU-kader kon functioneren. De voorliggende studie concludeert echter ook dat de operationalisering van het EVDB niet primair gedreven werd door het motief Europese integratie te stimuleren. Niet alleen verzette Londen zich actief tegen enig gebruik van het EVDB voor *EU-nation-building*, andere Europese regeringen deden ook geen opmerkelijke inspanningen om thuis de bijdrage van de Unie aan de internationale veiligheid te onderstrepen. Het idee dat EU-regeringen gemeenschappelijk buitenlands beleid zouden hebben verwezenlijkt om hun nationaal publiek van de voordelen van Europese integratie te overtuigen is dus niet uitgekomen. Bovendien verschillen de EVDB-operaties niet fundamenteel van operaties die de lidstaten met behulp van andere internationale instellingen hebben doorgevoerd. Dit suggereert dat er weinig reden is om te geloven dat dergelijke operaties sterke integrerende effecten zouden genereren. Er zijn uiteindelijk dus slechts zeer beperkte aanwijzingen dat het bevorderen van de Europese integratie een motief voor de EU-regeringen is geweest om deel te nemen aan het EVDB. Zelfs de Duitse regering, die zich van alle drie hier onderzochte regeringen het meeste voor dit doel inzette, heeft nauwelijks geprobeerd via EVDB-actie diepere Europese integratie te bereiken. Kortom, terwijl de hoop op diepere Europese integratie sommige politici zou hebben gemotiveerd, waren de acties van de EU in het EVDB-kader niet primair gedreven door een Europese *nation-building* agenda.

Ter afronding concludeert dit onderzoek dat de stelling over de eisen van de binnenlandse politiek de meest plausibele uitleg biedt voor het patroon van EVDB-operaties (IV). De doelstellingen van de verschillende operaties, de steun voor deze operaties en de wijze waarop de verschillende lidstaten eraan bijdroegen waren meestal in overeenstemming met wat de EU-regeringen verwachtten in eigen land te kunnen rechtvaardigen. Ook waren deze operaties in overeenstemming met wat de EU-regeringen dachten te moeten doen om thuis een adequate internationale

Samenvatting

betrokkenheid te kunnen demonstreren. Er is echter slechts zeer beperkt bewijs gevonden voor een actieve maatschappelijke 'vraag' naar specifieke buitenlandse activiteiten. Nationale standpunten weerspiegelden eerder nationale rolopvattingen en strategische culturen, hoewel EU-regeringen in elk geval specifieke afwegingen maakten. Zo werd de besluitvorming gekenmerkt door substantieel voluntarisme aan de kant van regeringen, ofschoon tegen de achtergrond van gepercipieerde binnenlandse politieke beperkingen. Wat de EU wel (of niet) in het kader van het EVDB deed was dus in eerste instantie hetgeen de EU-regeringen meenden dat hun samenleving verwachtte of zou accepteren op het gebied van het internationale veiligheidsbeleid – zij het onder de beperkingen die geïnstitutionaliseerde multilaterale samenwerking met zich meebrengt.

Theoretisch gezien vormen de bevindingen van deze studie een uitdaging voor de kern van veel traditionele theorieën van internationale betrekkingen die een nadruk leggen op de prikkels van het internationale systeem en ervan uitgaan dat het buitenlands beleid voorrang heeft boven binnenlandse politiek. Door het opstellen van een heuristisch kader dat binnen- en buitenlandse doelstellingen direct vergelijkt, kon de voorliggende studie aantonen dat overwegingen van relatieve externe macht grotendeels afwezig waren in de EU-besluitvorming over crisisbeheersingsoperaties. Dit zou mogelijk te wijten zijn aan de uitzonderlijke geopolitieke context waarin het EVDB tot nu toe heeft geopereerd. Hierbij ontbrak het vooral aan duidelijke externe dreigingen die een tegenwicht vergden. Daarenboven vormt het EVDB slechts een onderdeel van het buitenlands beleid van de EU-leden. De interpretatie van deze bevindingen hangt bovendien mede af van de vraag of het verwerven van externe macht primair wordt gemotiveerd door het bieden van tegenwicht. De EVDB-acties waren namelijk ingebed in een streven dat de Europeanen met de Noord-Amerikanen deelden: stabilisatie, zo niet uitbreiding van een internationale liberale orde op basis van individuele rechten en de rechtsstaat. Hoewel deze gezamenlijke doelstelling ook een eigenbelang weerspiegelde, bleek zij meer geworteld in gedeelde nationale rolconcepties dan in geopolitieke noodzaak. Het streven naar deze liberale orde werd echter evenzeer beperkt door zijn eigen bron; hoewel het leunde op binnenlandse verwachtingen dat de Europese regeringen 'iets doen' om de wereld te verbeteren, werd het ook belemmerd door een gebrek aan vertrouwen van de kant van regeringen dat hun maatschappijen ambitieuze doelstellingen inzake buitenlands beleid zouden (blijven) steunen. Deze interpretatie van het EVDB als resultaat van binnenlandse politieke berekeningen werpt tenslotte conceptuele uitdagingen op voor de theorieën van internationale betrekkingen in het algemeen, maar ook voor het analytische model dat in dit onderzoek wordt gebruikt: namelijk hoe en wanneer precies (gepercipieerde) binnenlandse verwachtingen beleidsmakers in actie

Samenvatting

brengen. Aangezien dit verband cruciaal lijkt voor het (hedendaagse) buitenlandse beleid, verdient het verder onderzoek.